

Support to the people of Ukraine
Kleivveien 73
8533 Bogen i Ofoten

16. desember 2020

Til den norske Regjering

Manglende ukrainske minnesmerke etter 2. verdenskrig

Vi ber den norske Regjering se nærmere på den ukrainske innsatsen under 2. verdenskrig både som krigsfanger, tvangsarbeidere og soldater.

Ukranerne hadde minst 40% av tapene i Sovjetunionen i andre verdenskrig. Ukraina led de største tapene i ethvert europeisk land. I løpet av de seks krigsårene mistet Ukraina flere mennesker enn de totale militære tapene i USA, Canada, Det britiske samveldet, Frankrike, Tyskland Japan og Italia samlet. Åtte millioner innbyggere i Ukraina drept, over halvparten i kamp. Millioner flere gikk tapt på grunn av utvisning, eksil og fordrivelse. Dermed, som et resultat av andre verdenskrig, reduserte Ukrainas befolkning med mer enn 10 millioner, en hel fjerdedel av folket tapte.

En vanlig misforståelse i vestlig historiografi fra 2. verdenskrig er at den røde hæren var russisk. Uttrykket "russere" var utskiftbart med "sovjet" under Sovjetunionens eksistens. Faktisk utgjorde russerne bare 55-60 prosent av befolkningen i Sovjetunionen. Dette betydde at 40-45 prosent var ikke-russiske. Disse demografiske tallene ble reflektert i den etniske sammensetningen av den røde hæren. Selv om det er sant at russerne fikk overvekt i offiserskorpset, er det ganske enkelt å savne poenget å kalle den røde hæren "russisk".

Faktisk tjente ikke-russiske nasjonaliteter i Røde Hær i stort antall. Syv millioner ukrainere tjente i den røde hæren, og ga viktige bidrag ikke bare i kamper i Ukraina, men også i Russland - overgivelsen av general Paulus '6. armé i Stalingrad ble akseptert av en ukrainsk general. Alt i alt tjente rundt 7 millioner ukrainere i den røde hæren, inkludert over 350 offiserer.

Nupi-forsker Jakub M. Godzimirski uttalte i vårt webinar 26.11.20 ["Learning from the Past for the Future"](#) at 30 prosent av soldatene i den røde hæren da Finnmark ble frigjort, faktisk kom fra Ukraina.

[Yana Primachenko](#) , seniorforsker ved Institute of Ukrainian History, National Academy of Science of Ukraine sa på vårt webinar: - Ifølge estimater fra ukrainske forskere kjempet nesten 6 millioner mennesker fra Ukraina i den røde hæren, og dermed utgjorde de omtrent 23 prosent av de totale væpnede styrkene i Sovjetunionen. Antall soldater fra Sovjet-Ukraina i den røde hæren endret seg konstant gjennom krigen. I 1941 utgjorde de 15-20 prosent (andre bare for russere). I 1942 sank den ukrainske aksje i Den røde armé: mange ble tatt til fange av krig eller forble på den okkuperte territoriet. Tidlig på 1944, under frigjøringen av Ukraina, økte antallet ukrainere til mer enn 22 prosent. Blant 11.5 millioner offiserer og soldater tildelt ordrer og medaljer i løpet av 1941-1945, omtrent 2,5 millioner var ukrainere. For eksepsjonell krigsinnsats fikk 2000 tildelt tittelen "Helt av Sovjetunionen". "Sovjetunionens helt" ble tildelt ukraineren Ivan Kozhedub tre ganger og 32 ukrainere fikk tildelt den to ganger.

[Berit Lindeman](#) , Den norske Helsinki-komiteen, sa på samme webinar: - I 1994 flyttet jeg til Kiev sammen med familien min da mannen min ble utnevnt til 2. sekretær for den nylig åpnete norske ambassaden. Dette var bare noen uker før den store feiringen av 50-årsjubileet for frigjøringen av Finnmark , som regjeringen i Norge hadde invitert mange veteraner fra den sovjetiske hæren til Norge. Men ingen ukrainere, til vår forskrekkelse. Først av alt, den svært engasjert ambassadør Øyvind Nordsletten syntes dette var veldig støtende, og til og med pinlig for Norge. **Jeg ærlig talt tror det var mer mangel på tenkning og kunnskap fra regjeringens side, enn faktisk valg, som hadde resultert i denne uheldige situasjonen .**

Så, ambassadør Nordsletten og den norske ambassaden organiserte en stor fest på hotellet der vi først hadde boligen, jeg tror det var hotellet Ukraina. Den norske ambassaden inviterte krigsveteraner, ca.30-40, som hadde tjent i frigjøringskampene, men ikke minst de tunge, langvarige kampene som varte i årevis under så forferdelige forhold utenfor Murmansk. Denne hendelsen, hvor vi møttes og kunne høre historiene til de eldre veteranene, så ydmyke, men stolte, noen med vanskelige liv selv etter krigen, er fortsatt et av mine fineste minner fra årene i Ukraina. De var så taknemlige for dette lille tegn på anerkjennelse. Det er trist, men få, om noen, av disse krigsveteranene er fortsatt i live, så det gjør meg glad for at i det minste noen av veteranene fikk en slags takk fra Norge under dette arrangementet, avsluttet Berit Lindeman fra den norske Helsinki-komiteen.

Et nytt eksempel: En ukrainsk soldat mottok krigskorset med sverd etter 2. verdenskrig Norges høyeste utmerkelse. Etter det tyske angrepet på Norge 9. april 1940 ble det besluttet å sende [Wasył Cykwas](#) avdeling til Nord-Norge, som en del av de alliertes forsøk på å motstå invasjonen. Cykwas ble født av ukrainske foreldre i en landsby sørvest for Lviv. Enheten ble, i likhet med den fransk-polske ekspedisjonsstyrken, fraktet fra Brest og sendt

via Skottland til Norge, der den ble ankom Harstad 9. mai. Etter noen dager ble den sendt til Narvik. Under slaget ved Narvik gjorde Cykwas seg bemerket i kampene på Ankenesfjellet. Patruljen han deltok i falt i bakhold, men Cykwas reddet situasjonen ved å kaste håndgranater mot de tyske angriperne.

Vi vet at mange ukrainske og andre minnesmerker fra 2. verdenskrig ble spengt og ødelagt som en del av "Operasjon Asfalt." De siste årene har det blitt tatt initiativ til å gjenoppbygge minnesmerker etter krigen som ble ødelagt av "Operasjon Asfalt", bare Russland er invitert til å delta. Når det er minnesmerker, er det bare Russland som er invitert. Vi spør hvorfor? Er det på grunn av antakelsen til Lindemann "**Jeg ærlig talt tror det var mer mangel på tenkning og kunnskap fra regjeringens side, enn faktisk valg, som hadde resultert i denne uheldige situasjonen.**"

Vi ber dere vurdere å gjenoppbygge et eget minnesmerke over den ukrainske innsatsen under 2. verdenskrig og invitere ukrainske myndigheter med på et slikt prosjekt.

Vi ser fram til å høre fra dere.

Med hilsen

Support to the people of Ukraine

Olga Samarska

Knut Carlsen

Alina Shapovalova

Per-Kåre Holdal

Iryna Drosik

Vidar Solberg

Oksana Huk